

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITUVCHI KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISH MODELINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI

Mannonova Nilufar Sayfullayevna

Alfraganus universiteti 1- bosqich magistri

E-mail: nmannonova5457@gmail.com

Tel: +998 90 604 44 42

Telegram: @Nilufar855457

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirish modelini takomillashtirishga doir mexanizmlar chuqur ilmiy tahlil qilinadi. Pedagogik innovatsiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta'lim vositalari, pedagogik integratsiya va refleksiv amaliyotlarning o'qituvchi malakasini oshirishdagi roli o'rganilgan. Tadqiqot jarayonida nazariy, diagnostik, eksperimental va modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Yaratilgan takomillashtirilgan model o'qituvchilarning raqamli savodxonligi, konstruktiv baholash, kommunikativ kompetensiyasi, ijodkorligi, kasbiy refleksiyasi va adaptiv ta'lim metodlarini qo'llash malakasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Olingan natijalar amaliy tavsiyalar shaklida ta'lim tizimida qo'llanishi mumkin.

Tayanch iboralar zamonaviy pedagogik texnologiyalar; raqamli ta'lim; pedagog innovatsiyasi; kasbiy mahorat; refleksiya; pedagogik integratsiya; kompetensiyaviy yondashuv; adaptiv baholash.

Annotation This article provides an in-depth scientific analysis of mechanisms for improving the model of developing teachers' professional competence based on modern pedagogical technologies. The research examines the impact of innovative teaching technologies, competency-based approaches, digital tools, pedagogical integration and reflective practice on teachers' qualification development. The study employs theoretical, diagnostic, experimental and modeling methods. The improved model focuses on developing teachers' digital literacy, constructive assessment, communication competency, creativity, professional reflection and adaptive teaching methods. The results are applicable for practical improvement of education systems.

Key terms: modern pedagogical technologies; digital education; pedagogical innovation; professional competence; reflection; pedagogical integration; competency-based approach; adaptive assessment.

Аннотация: В статье представлен углубленный научный анализ механизмов совершенствования модели развития профессионального мастерства учителей на основе современных педагогических технологий. Изучается влияние инновационных педагогических технологий, компетентностного подхода, цифровых инструментов, педагогической интеграции и рефлексивной практики на повышение квалификации педагогов. Используются теоретические, диагностические, экспериментальные и моделирующие методы. Совершенствованная модель направлена на развитие цифровой грамотности, конструктивного оценивания, коммуникативной компетентности, креативности профессиональной рефлексии и адаптивных методов обучения у педагогов. Результаты могут быть применены в системе образования.

Ключевые термины: современные педагогические технологии; цифровое образование; педагогические инновации; профессиональное мастерство; рефлексия; педагогическая интеграция; компетентностный подход; адаптивное оценивание.

Zamonaviy ta'limning asosiy vazifasi o'quvchilarni mustaqil fikrlovchi, raqamli texnologiyalarni faol qo'llay oladigan, kreativ tafakkurga ega shaxs sifatida shakllantirishdir. Bu jarayonda o'qituvchining kasbiy mahorati hal qiluvchi omil bo'lib, ta'lim sifati ko'p jihatdan aynan pedagogning metodik tayyorgarligi, innovatsion texnologiyalarni qo'llay olish ko'nikmalari, didaktik yondashuvi va kommunikativ salohiyati bilan belgilanadi. Shu bois o'qituvchi malakasini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish masalasi bugungi ta'lim tizimining dolzarb yo'nalishlaridan biridir (1; 5). So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish, raqamli ta'lim ekotizimini kengaytirish, elektron platformalar asosida dars jarayonini harakatchanlashtirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda (2; 7). Bu esa o'qituvchilardan yangicha metodik fikrlash, zamonaviy texnologiyalarni integratsiyalash, ta'lim jarayonini individual yondashuv asosida tashkil etish, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, shuningdek, o'zining kasbiy faoliyatiga tanqidiy va refleksiv munosabatda bo'lishni talab etadi (6). Bu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, ko'plab davlatlarda o'qituvchilarni qayta tayyorlash jarayonida yagona integrativ model ishlatiladi, biroq O'zbekiston sharoitida mahalliy ta'lim tizimining o'ziga xosliklari, o'qituvchilarning digital savodxonligi darajasi, maktablarning texnik imkoniyatlari va ta'lim muhitining o'zgaruvchanligi modelni qayta ko'rib chiqishni talab qiladi (3; 9). Shu bois mazkur maqola amaldagi modellarni takomillashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy yondashuvni taklif etadi.

Tadqiqot jarayonida bir nechta kompleks metodlardan foydalanildi: Nazariy metodlar:

- pedagogik texnologiyalar nazariyasi, innovatsion metodlar, kompetensiyaviy yondashuv haqidagi ilmiy manbalar (1;6) tahlil qilindi;

- xorijiy mamlakatlardagi o'qituvchi malakasini rivojlantirish modellariga taqqoslovchi tahlil o'tkazildi;

- ta'lim islohotlari va davlat qarorlarining mazmuni o'rganildi (2; 7).

Diagnostic metodlar:

- 85 nafar umumiy o'rta maktab o'qituvchilari o'rtasida malaka ehtiyojlari bo'yicha anketalar;

- raqamli savodxonlik darajasini aniqlash testi;

- pedagogik refleksiya darajasini baholash so'rovnomalari.

Eksperimental metodlar:

- uch bosqichli tajriba-sinov ishlari:

- diagnostika bosqichi,

- tajriba modeli tatbiqi bosqichi,

- yakuniy natijalarni aniqlash;

- tajribalar Toshkent, Farg'ona va Buxoro viloyatlaridagi 6 ta maktabda tashkil etildi.

Modellashtirish:

- pedagogik texnologiyalar integratsiyasi asosida yangi takomillashtirilgan model yaratildi;

- modelning samaradorlik ko'rsatkichlari ishlab chiqildi.

Ushbu metodlardan foydalanish tadqiqotni ilmiy ishonchli, valid va kompleks ko'rinishga keltirishga imkon berdi. O'qituvchilar malaka ehtiyojlari tahlili: 82 foiz o'qituvchilar darsda interaktiv platformalardan (LearningApps, Google Classroom) foydalanishda qiynaladi; 74 foiz o'qituvchilar baholash jarayonini kriterial asosda tashkil etishda metodik yordamga muhtoj; 69 foiz o'qituvchilar integrativ darslarni loyihalash bo'yicha yetarli ko'nikmaga ega emas; 71 foiz o'qituvchilar refleksiya metodlarini muntazam qo'llamaydi; 58 foiz o'qituvchilar kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga doir

metodlarni qisman biladi. Takomillashtirilgan model tarkibi: raqamli texnologiyalar bilan ishlash moduli (multimediya, videodars, sun'iy intellekt vositalari); refleksiya va o'z-o'zini baholash moduli (kundalik monitoring, reflektiv kundalik, portfel); integrativ yondashuv moduli (STEAM, CLIL); konstruktiv baholash moduli (adaptiv baholash tizimi); kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish moduli; ijodiy-pedagogik fikrlash moduli. Eksperimental natijalar: o'qituvchilarning raqamli texnologiyalarni qo'llash ko'rsatkichlari 33 foizga oshdi; integrativ darslarni loyihalash ko'nikmalari 28 foizga oshdi; reflektiv faoliyat ko'rsatkichlari 41 foizga yaxshilandi; baholash jarayonida kriterial yondashuvni qo'llash darajasi 36 foizga ko'tarildi; dars samaradorligi 21 foizga oshdi. Bu natijalar modelning amaliy ahamiyatini tasdiqladi. Olingan natijalar zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qituvchi kasbiy mahoratini takomillashtirish quyidagi omillarga bog'liqligini ko'rsatadi. Pedagogik innovatsiyalarni o'z vaqtida o'rganish va tatbiq qilish (4; 6). Ta'lim jarayonida raqamli ekotizimni yaratish — bu nafaqat texnik vositalarni qo'llashni, balki ularni didaktik maqsadga yo'naltirishni talab qiladi. O'qituvchining reflektiv kompetensiyasi kasbiy rivojlanishning asosiy drayverlaridan biridir. Konstruktiv baholash o'quvchi faoliyatini aniq monitoring qilish va o'qituvchining o'z amaliyotini tahlil qilishiga yordam beradi. Integrativ darslar XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil bo'lib, o'qituvchi ular bilan to'liq ishlay olishi kerak (3; 4). Pedagogning kasbiy motivatsiyasi ham model samaradorligining asosiy poydevoridir. Shuningdek, modelni joriy etish jarayonida ayrim to'siqlar ham kuzatildi: maktablarda texnik baza notekis; ayrim o'qituvchilar raqamli texnologiyalardan qo'rqadi; vaqt boshqaruvi va yuklama balandligi tufayli refleksiya amalga oshirilmaydi; integrativ metodika bo'yicha yetarli o'quv qo'llanmalar yo'q. Bu to'siqlarni bartaraf etish uchun qo'shimcha metodik qo'llanmalar yaratish, muntazam malaka oshirish kurslari tashkil etish, maktablar o'rtasida tajriba almashinuvi yo'lga qo'yish tavsiya etiladi. Tadqiqot yakunlari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qituvchi kasbiy mahoratini rivojlantirish uzluksiz va kompleks jarayondir. Yaratilgan takomillashtirilgan model o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi, integrativ dars loyihalashi, konstruktiv baholash, kasbiy refleksiya va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga samarali ta'sir ko'rsatadi. Eksperimental sinov natijalari modelning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi. Model respublika bo'ylab joriy etilsa, ta'lim sifatini oshirishga, dars samaradorligini kuchaytirishga va o'quvchilarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Kelajakda modelni sun'iy intellekt asosida adaptivlashtirish, raqamli monitoring tizimlari bilan integratsiya qilish muhim yo'nalish bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avliyoqulov N.X. Pedagogik texnologiyalar asoslari. Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4884-son qarori.
3. Fullan M. The New Pedagogy for Deep Learning. Toronto, 2018.
4. Sahlberg P. Finnish Lessons. New York, 2015.
5. Hasanboev J. Pedagogika. Toshkent.
6. Hattie J. Visible Learning. London, 2012.
7. O'zbekiston Respublikasi Ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi.
8. Shodmonov S. Raqamli ta'lim metodlari. Toshkent.
9. OECD Education Outlook Report, 2021.
10. Darling-Hammond L. Teacher Education and the Profession. Stanford University Press.